

НЕВМЕРЖИЦЬКА В.Я.

студентка 1- го курсу правознавчого факультету (ЖФ) УСЗ, кафедри приватно-правових дисциплін м. Житомир

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ФУНКЦІЙ ПРАВА ТА ЇХ КЛАСИФІКАЦІЯ

Проблема актуальності дослідження функцій права полягає у необхідності вирішення наукових і практичних завдань, зокрема, підвищення якості законів та ефективність їх застосування.

Функції права були і є предметом досліджень у вітчизняній і зарубіжній науці. Такі наукові пошуки здійснювалися як теоретиками права, так і науковцями, які представляють галузеві юридичні науки. Про це свідчать праці таких вітчизняних вчених, як : В. Копейчикова, М. Логвінова, Л. Одегова, О. Олійник, Н. Оніщенко, І. Ситар, О. Скакун, а також зарубіжних науковців – С. Алексеева, М. Байгіна, В. Лазарева, А. Матузова, Т. Радько, В. Синукова, І. Фарбера та ін. Не дивлячись на це, питання класифікацій функцій права залишаються відкритими для подальших наукових досліджень.

Найбільш розповсюдженим є підхід, відповідно до якого функціями права є „основні напрямками впливу права на суспільні відносини” [1, с. 225]. Основні аргументи на користь цієї позиції зводяться до того, що у функціях права відображається його активна роль, саме напрями правового впливу виражають роль права в суспільному житті та регулюванні відносин у суспільстві. Метою такого впливу є впорядкування суспільних відносин.

Прихильники іншого підходу розуміють під досліджуванним поняттям „соціальну роль права” [2, с. 3]. Основним аргументом цієї наукової позиції є розуміння, відповідно до якого функції права визначаються його призначенням у різних сферах життя суспільства.

Існує також ще один підхід, відповідно до якого пропонується розуміти функції права, об’єднавши точки зору обох вказаних вище підходів [3 с. 154- 155]. Прихильниками цього підходу звертається увага на недоцільність протиставлення або отождоження напрямів правового впливу соціальному призначенню права у зв’язку з їх постійним взаємозв’язком. На цій підставі функції права визначають як „правову характеристику соціокультурної реальності суспільства та окремих його компонентів”, обґрунтовуючи дану позицію динамікою права в результаті взаємодії з зовнішніми процесами менталітету суспільства. Вузкий підхід до розуміння функцій права полягає у тому, що їх розуміють як „конкретну роль (дію права) по організації суспільних відносин” .

Існує також позиція, відповідно до якої розмежовуються поняття „правова функція” та „функція права”. Аргументація цього розуміння зводиться до того, що право виконує правову функцію для створення правових норм, а функції права сприяють використанню правових норм для життєво важливих потреб [4, с. 6].

Аналізуючи поняття „функції права”, не можна погодитись з точкою зору прихильників двох перших наукових підходів, щодо розуміння досліджуваного поняття. Річ у тім, що ці підходи не розкривають сутність поняття „функції права”. Не можна обмежити розуміння функції права виключно його соціальним призначенням, так як і недоцільно зводити цей процес лише до напрямів юридичного впливу права на відносини у суспільстві. Ми, підтримуємо позицію науковців, які визначають функції права через їх роль у суспільстві, як на рівні взаємодії права з явищами суспільного життя, так і на рівні реалізації власне правових функцій.

У зв’язку з наведеним вище, можна визначити поняття, яке повною мірою відображає сутність „функцій права” .Функції права – це соціальне призначення права, а також головні напрямки його впливу на суспільні .

Така позиція узгоджується з науковим поглядом І. Казьміна, який пропонує у якості функцій права виділяти лише найбільші та найважливіші напрями його впливу. Цей підхід представляє собою наукову цінність у тому, що функції права відрізняються між собою достатньо вирізненими власними цілями, способами їх досягнення та сферами реалізації. Крім того, дуже важливо для функцій права, щоб вони були властиві всьому праву в цілому, мали міжгалузевий характер.

До загально-соціальних функцій, доцільно віднести: інформаційну, оціночно-орієнтаційну, гносеологічну, виховну, політичну, економічну (під функції: екологічну, соціальну).

До спеціально-юридичних функцій права слід віднести: регулятивну та охоронну. До охоронної функції права включити : каральну, компенсаційну, відновлюючу, профілактичну, контрольну функції. Крім того, варто мати на увазі, що вказані функції можуть проявлятися на рівні всіх елементів системи права у більшій чи меншій мірі залежно від потреб складових системи права, а також від потреб у посиленні правового регулювання тієї чи іншої сфери життя суспільства на певному етапі його розвитку.

Отже, розглянувши поняття та класифікацію функцій права , приходимо до таких висновків. Функції права це соціальне призначення права, а також головні напрями його впливу на суспільні відносини. Класифікацію функцій права варто розглядати як систему, яка складається з двох груп – загально-соціальних та спеціально-юридичних, які можуть проявлятися на рівні системи права в цілому, а також її елементів: галузі, підгалузі, інституту, норми права. Загально-соціальними функціями права є: інформаційна, оціночно-орієнтаційна, гносеологічна, виховна, політична, економічна (під функції: екологічна, соціальна). Спеціально-юридичними функціями права є: регулятивна та охоронна. Подальші дослідження поняття так класифікації функцій права в сучасній Україні полягають у більш глибокому вивченні їх сутності і змісту, аналізі проблем недіючих нормативно - правових актів, а також виробленні пропозицій для підвищення ефективності їх дії.

Список використаних джерел :

1. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник / Скакун О.Ф. – Пер . з рос . – Харків : Консум, 2001. – 656 с.
2. Ковальський В. Функції права : поняття, джерела, динаміка / Ковальський В. // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2009. – № 2. – С. 3-10.
3. Радько Т.Н. Теория государства и права: учебник для вузов. – М.: ЮНИТИ – ДАНА, 2004. – 576 с.
4. Ситар І.М. Онтологічні функції права / Ситар І.М. – Львів, 2009. – 240 с.